

Відділ культури і туризму
виконавчого комітету Славутицької міської ради
Славутицька міська централізована
бібліотечна система

„Співець життя народного»

До 175-річчя з дня народження
Івана Нечуя-Левицького

Бібліографічний покажчик

Славутич
2013

Даний бібліографічний покажчик підготовлений відділом бібліотечно-бібліографічного обслуговування Загальноміського бібліотечно-інформаційного центру м. Славутича.

Видання присвячене відзначенню у 2013 році 175-річчя від дня народження Івана Нечуя-Левицького – видатного українського прозаїка, фольклориста, етнографа одного з видатних художників слова – поета і прозаїка, драматурга і фольклориста.

Покажчик містить біографію, публікації про твори письменника, видання та статті про його життя і творчість, розробки уроків, позакласних заходів, сценаріїв, інтернет-ресурси про життя і творчість І. Нечуя-Левицького.

Матеріал розміщений за розділами в алфавітному порядку.

Посібник розраховано на широке коло читачів.

Укладачі: Панова Л.І., Соловйова Л.О.,
Янченко О.О.

Комп'ютерний набір: Соловйова Л.О.

Відповідальна за випуск: Портная Н.В.

Мабуть, після Тараса Шевченка черкаська земля не давала таланту більшого, ніж талант Нечуя-Левицького. Він заслужив звання Народного письменника. Вищої похвали бути не може.

Олесь Гончар

Іван Семенович Левицький (літературні псевдоніми – І. Нечуй-Левицький, І. Нечуй тощо) народився 25 листопада 1838 р. в м. Стеблеві Київської губ. Канівського повіту (нині – Черкаська область, Корсунь-Шевченківський район). Змалку цікавився звичаями і побутом селян, пізнавав скарби українського фольклору та поезії Шевченка, що згодом яскраво відбилося в його творчості.

Навчався Нечуй-Левицький в Богуславському училищі (1848-1852), потім у Київській семінарії (1853-1859) та Київській духовній академії (1861-1865). Перед ним відкривалася духовна кар'єра, але юний магістр богослов'я рішуче від неї відмовився і, пориваючи з сімейними традиціями, викладав російську мову, літературу, історію, географію, логіку в Полтавській семінарії (1865-1866), гімназіях Каліша, Седлеця (1866-1873), Кишинєва (1873-1884). 1885р. письменник вийшов у відставку, оселився в Києві і, ведучи досить замкнене життя, повністю віддався літературній праці.

Вступивши на літературну ниву в 60-ті рр. ХІХ ст., Нечуй-Левицький одразу привернув до себе увагу читачів і критики. Вже перші його твори – «Дві московки» (1868) і «Рибалка Панас Круть» (1868), повість «Причеп» (1869) – відзначалися новизною характерів, яскравістю барв.

Після перших кроків письменника, що свідчили про появу сильного, молодого таланту на терені української прози,

виходять з друку його нові, розгорнені полотна. В 70-ті рр. художник створює класичні твори з народного життя: «Не можна бабі Парасці вдержатись на селі» (1874), «Благословіть бабі Палажці скоропостижно вмерти» (1875), «Микола Джеря» (1878), «Кайдашева сім'я» (1879), «Бурлачка» (1880).

У наступні роки, хоч творчий пульс письменника дещо слабне, він створює ряд цікавих, визначних творів («Старі гультяї», 1897; «Чортяча спокуса», 1885; «Не той став», 1896; «Сільська старшина бенкетує», надруковано 1911 р.). Окремо стоїть казка «Скривджені та нескривджені» (1892), де письменник у фантастичних образах показує суперечності між народом і самодержавством.

Багаті спостереження побуту, моралі і звичаїв духовенства знайшли повнокровне втілення у великій повісті Нечуя-Левицького «Старосвітські батюшки та матушки» (1884 р. надрукована в «Киевской старине» в російському перекладі, в 1888 р. – у журналі «Зоря» мовою оригіналу).

Якщо в «Старосвітських батюшках...» гумор і сатира поєднані з легким сумом, то в наступних повістях і оповіданнях – «Афонський пройдисвіт» (1890), «Поміж ворогами» (1893), «Київські прохачі» (1901, надрукована 1905 р.) – на перший план в малюнках характерів виступає авторський сарказм.

Погляд письменника неодноразово звертається до освічених кіл, до української інтелігенції. Різноманітні типи людей цієї суспільної групи, їх ідейні прагнення, суперечки постають у романах «Хмари» (1874) і «Над Чорним морем» (1890), а також у творах інших прозових жанрів («Навіжена», «Неоднаковими стежками», «Гастролі», «На гастролях в Микитянах», «Дивовижний похорон»).

Не лише сучасність, а й сторінки української історії знайшли відображення у творах Нечуя-Левицького, що належать

до різних жанрів: казка «Запорожці» (1873), повісті і науково-популярні нариси («Гетьман Іван Виговський», «Перші київські князі», «Татари і Литва на Україні», «Унія і Петро Могила», «Український гетьман Богдан Хмельницький і козаччина» та ін.). Серед історичних художніх творів письменника перше місце займає роман «Князь Єремія Вишневецький» (1897, вперше надруковано 1932 р.). Образи минулого України Нечуй-Левицький відтворював і в драматичних творах («Маруся Богуславка», 1875; «В диму та полум'ї», 1911).

Письменник активно цікавився розвитком українського мистецтва: театру, музики, живопису («З Кишинева», 1884; «В концерті», 1887; «Марія Заньковецька, українська артистка», 1893, та ін.).

Крім згаданих історичних драм перу Нечуя-Левицького належать комедії з міщанського побуту («На Кожум'яках», 1875; «Голодному й опеньки м'ясо», 1887), які містять цікаві характеристики типів міщан, торговців, дрібних чиновників, їх звичаїв, моралі й психології. Найбільш вдалою є перша п'еса, яка у переробці М. Старицького під назвою «За двома зайцями» набула більшої сценічності й досі живе в українському театрі.

У творчій спадщині письменника є також літературно-критичні й літературно-публіцистичні статті. У відомій статті «Сьогочасне літературне прямування» (1878-1884) містяться цікаві роздуми про специфіку художньої творчості та роль усної поетичної традиції в літературі.

Нечуєві-Левицькому належить кілька статей і рецензій про українську літературу. Вони присвячені поезії Шевченка («Сорок п'яти роковини смерті Шевченка», «Хто такий Шевченко»), повісті Д. Яворницького «Де люди, там і лихо», дають широкий огляд творчості класиків і сучасних йому українських поетів і прозаїків від Шевченка до А. Кримського, В. Самійленка і Б. Грінченка («Українська поезія»). Чималий

інтерес має велика стаття «Українська декаденщина» (надруковано вперше 1968 р.).

В роки імперіалістичної війни І. Нечуй-Левицький жив самотнім, голодним життям. На початку 1918 р. в умовах кайзерівської окупації Києва письменник тяжко захворів, згодом потрапив до Дегтярівської богадільні (будинок для перестарілих), де й скінчив життя 2 квітня 1918 р.

Твори І. Нечуй-Левицького

Нечуй-Левицький І. Твори: В 2 т. – К.: Дніпро, 1977. – Т.2: Повісті, оповідання, нариси, легенди. – 502 с.

Нечуй-Левицький І. Баба Параска та баба Палажка: Оповідання. – К.: Молодь, 1996. – 96 с.

Нечуй-Левицький І. Вечір на Владимирський горі (Скорочено) // Дивослово. – 1998. – № 12. – С. 51-56.

Нечуй-Левицький І. Гетьман Іван Виговський: Повість. К.: Школа, 2006. – 272 с. – (Серія «Україна крізь віки»).

Нечуй-Левицький І.С. Запорожці: Для серед. шк.. віку. – К.: Школа, 2007. – 124 с.: іл. – (Хрестоматія школяра).

Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я. Баба Параска та баба Палажка. – К.: МПП «Анфас», 1994. – 168 с.

Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я: Повісті. П'єса. – Харків: Фоліо, 2005. – 351 с. – (Укр. класика).

Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я: Повість (Скорочено) // Українська література. 10 клас: Хрестоматія / Упоряд. О. Борзенко, М. Сподарець – 3-тє вид., перероб. і доп. – Харків: Веста: Ранок, 2008. – С. 18-73.

Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я (Скорочено). Гетьман Іван Виговський (Скорочено) // Духовні криниці. Українська література (70-90-ті роки ХІХ ст.): Хрестоматія для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів. Частина 1 / Упоряд. Г. Семенюк, П. Хропко. – К.: Освіта, 1997. – С. 16-66.

Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я (Скорочено) // Українська література: Стислий виклад змісту всіх творів за новою шкільною програмою. 10-11 кл. / Автори-упорядники Ю. Башкірова та ін. – Харків: Веста:Ранок, 2007. – С. 12-31. – (Дайджест).

Нечуй-Левицький І. Кайдашева сім'я. Хмари: Повісті. – К.: Наукова думка, 2001. – 504 с. – (Б-ка школяра).

Нечуй-Левицький І. Князь Єремія Вишневецький. Гетьман Іван Виговський: Історичні романи. – К.:Дніпро, 1991. – 511 с. – (Б-ка історичної прози).

Нечуй-Левицький І. Князь Єремія Вишневецький. Гетьман Іван Виговський: Історичні романи. – К.: Веселка, 1996. – 542 с.: іл.

Нечуй-Левицький І. Князь Єремія Вишневецький: Роман. – К.: Школа, 2007. – 256 с.: іл. – (Серія «Україна крізь віки»).

Нечуй-Левицький І. Микола Джеря; Кайдашева сім'я: Повісті. – К.: Дніпро, 1987. – 351 с.: іл. – (Б-ка укр. класики «Дніпро»).

Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: Ескіз української міфології. – Вид. 2-е. – К.: АТ «Обереги», 1993. – 88 с.

Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу: Ескіз української міфології. – К.: АТ «Обереги», 2003. – 144 с.: іл. – (Б-ка укр. раритету).

Нечуй-Левицький І. Старосвітські батюшки та матушки: Повість-хроніка. – К.: Дніпро, 1985. – 356 с.

Нечуй-Левицький І. Твори // Хрестоматія з укр. літератури: Навч. посібник. Кн. 1 / Укладачі І. Жебка, М. Жебка. – К.: Наукова думка, 1997. – С. 65-75.

Нечуй-Левицький І. Хмари; Над Чорним морем: Повісті. – К.: Дніпро, 2004. – 552 с.

Нечуй-Левицький І. Хмари. Педагогічна проява в російській народній школі // Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упоряд. О. Любар; За ред. В. Кремня. – К.: Знання, 2003. – С.353-355. – («Вища освіта ХХІ ст.»).

Нечуй-Левицький І. Шевченкова могила // Україна. – 1988. – № 15. – С. 8-9.

Про життя і творчість

Про відзначення 175-річчя з дня народження Івана Нечуя-Левицького: Постанова Верховної Ради України від 22 травня 2012 р. № 4804-VI // Голос України. – 2012. – 2 червня. – С. 6 // Орієнтир. – 2012. – 20 червня. – С. 9.

Амбіцька А. Архетипи в художньому світі Івана Нечуя-Левицького // Дивослово. – 2011. – № 9. – С. 52-57.

Андрусенко В.П. и др. Іван Нечуй-Левицький. Повесть «Кайдашева сім'я» // В.П. Андрусенко и др. 50 знаменитых украинских книг. – Харків: Фоліо, 2004. – С. 73-81.

Білецький О. Іван Семенович Левицький (Нечуй) // Духовні криниці. Українська література (70-90-ті роки ХІХ ст.): Хрестоматія для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів. Частина 1 / Упоряд. Г. Семенюк, П. Хропко. – К.: Освіта, 1997. – С. 66-70.

Бондаренко Ю. «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького в контексті національного виховання школярів // Дивослово. – 1998. – № 9. – С. 39.

Видатний майстер українського слова: До 175-річчя від дня народження І.С. Нечуя-Левицького // Календар знаменних і пам'ятних дат. – 2013. – № 4. – С. 82-95.

Гончар О. І.С. Нечуй-Левицький // О. Гончар Чим живемо: На шляху до українського Відродження. – К.: Рад. письменник, 1991. – С. 133-136.

Грінченкова М. Спогади про Івана Нечуя-Левицького (Передмова Вадима Пепи) // Вітчизна. – 1993. – № 1. – С. 140-146.

Гуцало Є. Іван Нечуй-Левицький // Духовні криниці. Українська література (70-90-ті роки ХІХ ст.): Хрестоматія для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів. Частина 1 / Упоряд. Г. Семенюк, П. Хропко. – К.: Освіта, 1997. – С. 70-71.

Задорожна С., Бернадська Н. І. Нечуй-Левицький. Приватна власність – основна причина конфліктів у сім'ї Кайдашів // С. Задорожна, Н. Бернадська Українська література (запитання і відповіді). – К., 1996. – С. 69-70.

Задорожна С., Бернадська Н. І. Нечуй-Левицький. Яка природа сміху в Кайдашівій сім'ї // С. Задорожна, Н. Бернадська Українська література (запитання і відповіді). – К., 1996. – С. 70-72.

Зарва В. «...Настане золотий час рівності, знання й про світності»: ідеї просвітництва у творчості Івана Нечуя-Левицького // Дивослово. – 2009. – № 10. – С. 57-60.

Змалювання селянства у повісті Івана Нечуя-Левицького «Микола Джеря» // Захальна книжка абітурієнта, або шпора. – К., 1993. – С. 48.

Іван Нечуй-Левицький. Селянський та робітничий побут у повістях Левицького // Історія укр. культури. – ІХ зшиток. – червень 1937. – К.: Обереги, 1993. – С. 396-400.

Кирей В. Зі Стеблева, де народився великий українець, видно набагато далі: І. Нечуй-Левицький // Урядовий кур'єр. – 2008. – 1 квітня. – С. 12.

Кодлюк Я.П., Одинцова Г.С. Іван Нечуй-Левицький // Я.П. Кодлюк, Г.С. Одинцова Сто двадцять розповідей про

письменників: Довідник для вчителя початкових класів. – К.: Наш час, 2006. – С. 96-98.

Мандрика М. Літературні дебюти Івана Нечуя-Левицького // Дивослово. – 1998. – № 11. – С. 4.

Мовчун А. Українські народні звичаї та обряди в «Кайдашевій сім'ї» І. Нечуя-Левицького // Українська мова та література в школі. – 1993. – № 7. – С. 48-49.

Нечуй-Левицький Іван (Іван Семенович Левицький) // Новий довідник: Українська мова та література. – К.: ТОВ «Казка», 2005. – С. 602-609.

Нечуй-Левицький І. С. // Провідники духовності в Україні: Довідник / За ред. І. Кураса. – К.: Вища шк., 2003. – С. 276-277.

Нечуй-Левицький Іван // Україна: Для дітей середн. шк. віку / Авт.-упоряд. В. М. Скляренко. – Харків: Фоліо, 2006. – С. 363. – (Дитяча енциклопедія).

Нечуй-Левицький Іван // Українська література. 10 клас: Хрестоматія / Упоряд. О.І. Борзенко, М.П. Сподарець – 3-тє вид., перероб. і доп. – Харків: Веста: Ранок, 2008. – С. 17.

Нечуй-Левицький Іван // Українська Літературна Енциклопедія: В 5 т. – Т. 3: К-Н. – К.: Укр. енциклопедія ім. М.П. Бажана, 1995. – С. 491-493.

Нечуй-Левицький Іван // Українські письменники: Довідник. – К.: Велес, 2013. – С. 168-172

Нечуй-Левицький Іван // Усі українські письменники / Упоряд. Ю.І. Хізова, В.В. Щеголева. – Харків: Торсінг плюс, 2008. – С. 44-49.

Нечуй-Левицький Іван // Усі цитати до творів з української літератури 5-12 класи / Укладач Н.В. Курганова. – Харків: Торсінг плюс, 2006. – С. 133-139.

Образи селян у повісті Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я» // Захальявна книжка абітурієнта, або шпора. – К., 1993. – С. 50.

Оліфіренко С.М. та ін. Нечуй-Левицький Іван // С.М. Оліфіренко та ін. Універсальний літ. словник-довідник. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2008. – С. 252.

Панченко В. Дві повісті І. Нечуя-Левицького «Хмари», «Кайдашева сім'я» // Дивослово. – 2003. – № 8. – С. 10-15.

Пилипенко Є. Діалектне джерело мови прозових творів Івана Нечуя-Левицького // Дивослово. – 2013. – № 11. – С. 46-51.

Побірченко Н. Цікава знахідка: Про пед. діяльність І.С. Нечуя-Левицького // Дивослово. – 1994. – № 3. – С. 32-34.

Поліщук В. Чутливий до поезії Нечуй: До 175-річчя з дня народження І. Нечуя-Левицького // Літературна Україна. – 2013. – 21 листопада. – С. 1,5.

Приходько І. Тема України і національної зради у творчості І. Нечуя-Левицького // Дивослово. – 2001. – № 3. – С. 48-54.

Солод Ю. Соціально-побутові повісті Івана Нечуя-Левицького // Ю. Солод Українська література: Конспект. – К.: Козаки, 1996. – С. 94-98.

Скорик Б. Нечуєве Надросся: До 175-річчя від дня народження І. Нечуя-Левицького // Літературна Україна. – 2013. – 3 жовтня. – С. 1.

Скуратівський В. Нечуй-Левицький // Дивослово. – 1998. – № 12. – С. 48-51.

Титаренко Л. Невідомий «український Бальзак»: До 170-річчя від дня народження І. Нечуя-Левицького // Голос України. – 2008. – 25 листопада. – С. 14.

Тищенко Ю. З моїх зустрічей: Спогади: Іван Нечуй-Левицький // Пам'ять століть. – 1997. – № 6. – С.5

Франко І. Ювілей Івана Левицького (Нечуя) // Духовні криниці. Українська література (70-90-ті роки ХІХ ст.): Хрестоматія для 10 класу середніх шкіл, ліцеїв, гімназій, коледжів. Частина 1 / Упоряд. Г. Семенюк, П. Хропко. – К.: Освіта, 1997. – С. 15-16.

Хропко П. Нечуй-Левицький Іван // Українська література у портретах і довідках: Давня література – література ХІХ ст.: Довідник. – К.: Либідь, 2000. – С. 221-224.

Чорнопиский М. Культурологічні трактати Івана Нечуя-Левицького (трактат II), (трактат I) // Дивослово. – 2002. – № 1. – С. 3-6. Закінчення. Початок. – Дивослово. – 2001. – № 12. – С. 6-9.

Розробки уроків та сценарії

Кашуба Н. Звертання як синтаксичне явище: Практичне заняття на мовному матеріалі творчої спадщини Івана Нечуя-Левицького // Дивослово. – 2013. – № 9. – С. 41-44.

Соколова С. Фразеологія – джерело гумору та сатири повісті І. Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»: Урок української словесності у 9 класі // Дивослово. – 2004. – № 10. – С. 11-15.

Танасійчук Г. «Над Дніпром, коло славних порогів»: Урок за казкою «Запорожці» І. Нечуя-Левицького // Бібліотечка «Дивослова». – 2011. – № 2. – С. 20-23.

Інтернет-ресурси

<http://nadovsem.in.ua/xronologchn-tablicz/nechuj-leviczki-van/> – І. Нечуй-Левицький. Біографія, хронологічні таблиці.

<http://www.ukrlib.com.ua/books/book.php?id=74> – І. Нечуй-Левицький. Бібліотека української літератури.

<http://www.ukrlitno.com.ua/ivan-nechuj-levickij-biografija-1838-1918/> – Іван Нечуй-Левицький. Біографія.

<http://ukrclassic.com.ua/katalog/n/nechuj-levitskij-ivan/2283-ivan-nechuj-levitskij-biografija-skorocheno> – І. Нечуй-Левицький. Біографія (скорочено).

http://ukrlit.org/nechui_levytskyi_ivan_semenovych/tvory – І. Нечуй-Левицький. Твори.

<http://www.ukrtvory.com.ua/necuy.html> – Нечуй-Левицький Іван. Життєвий та творчий шлях.

http://espreso.tv/article/2015/04/12/nechuy_levycky_usamitneny_u_slovi – І. Нечуй-Левицький. Усамітнений у слові.

<http://www.ukrlit.vn.ua/biography/nechuy.html> – І. Нечуй-Левицький. Біографія.

Зміст

Біографія І. Нечуй-Левицького.....	3
Твори письменника.....	7
Про життя і творчість.....	9
Розробки уроків та сценарії.....	13
Інтернет-ресурси.....	14